

Læreplan i reindriftsfaget Vg3 / opplæring i bedrift

Fastsatt som forskrift av Sametinget 12.01.2009 med hjemmel i lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 6-4 andre ledd.

Gjelder fra 01.08.2009

Formål

Reindriftsutøveren arbeider innenfor rammen av et siidafellesskap og et foretak, som i tradisjonell sammenheng ofte er et familieforetak. Reindriftens betydning som næring, matvareprodusent, levemåte og grunnlag for samisk kultur bygger på kunnskaper og praksiser som videreføres og utvikles på siida- og foretaksnivå.

Formålet med faget er å legge grunnlag for å bevare og utvikle en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig samisk reindrift og reindrift i tamreinlag. Faget skal sikre rekruttering av fagarbeidere som alene og i et arbeidsfellesskap kan stå for forvaltning av egne rein, arbeid med enkeltrein og drift av siidaflokk, og som ivaretar etikk og dyrevelferd og økologisk forvaltning av reinbeiteområder. Faget skal legge grunnlag for ivaretagelse og bruk av tradisjonelle kunnskaper i reindriften. Faget skal også legge grunnlag for nytenkning og utvikling, som sammen med de tradisjonelle kunnskapene vil kunne brukes til å møte utfordringer som den lokale, regionale, nasjonale og internasjonale utviklingen fører med seg.

Opplæring i reindriftsfaget skal utvikle lærlingens kunnskaper og ferdigheter innen ulike arbeidsoppgaver i reindriftsutøvelsen. Opplæringen skal gi kompetanse om enkeltrein og reinflokk, om dyrevelferd og driftsforhold, reindriftens ressursgrunnlag, ulike driftsmidler, egen sikkerhet i ulike arbeidssammenhenger og kvalitetskrav til ulike produkter. Videre skal opplæringen gi en plattform for personlig utvikling, utvikling av sosial kompetanse og kompetanse i konfliktløsning, som samsvarer med kravet til selvstendighet og evne til å samarbeide med andre, både innenfor og utenfor egen siida og distrikt.

Opplæringen skal legge til rette for at lærlingen kan delta i informasjonsutveksling, vurderinger og beslutninger i et arbeidsfellesskap, og forberede lærlingen til å arbeide selvstendig og gjøre selvstendige vurderinger og beslutninger. Gjennom opplæringen skal lærlingen kunne finne ut om egne forutsetninger og interesser, og hvordan disse kan innpasses innenfor rammen av arbeids- og ansvarsfordeling i reindriftens organisasjon. Opplæringen skal også bidra til kunnskap som kan anvendes i oppdrag eller yrker knyttet til reindrift og annen naturbruk og naturforvaltning.

Fullført og bestått opplæring fører frem til fagbrev. Yrkestittel er fagarbeider i reindriftsfaget.

Struktur

Reindriftsfaget består av to hovedområder. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Oversikt over hovedområdene:

Årstrinn	Hovedområder	
Vg3/ Opplæring i bedrift	Drift på foretaksnivå	Drift på siidanivå

Hovedområder

Drift på foretaksnivå

Hovedområdet omfatter arbeid med enkeltrein, ivaretagelse og utnyttelse av råstoff og omsetning av ulike produkter av rein og reindriftsrelaterte ressurser. Videre omfatter hovedområdet tilrettelegging av personlig arbeidsutstyr og daglige arbeidsforhold, samt

bruk og ivaretagelse av foretaksenhetens utstyr og infrastruktur. Kompetanse om egen sikkerhet i ulike arbeidssammenhenger er også sentralt i hovedområdet.

Drift på siidanivå

Hovedområdet omfatter arbeid med siidaens/gruppens reinflokk. Vurderinger om ivaretagelse av reinflokkens behov, som selvbergende dyr i sitt eget naturmiljø, er sentralt i hovedområdet. Oppgavene består i å holde kontroll over flokken på siidaens eget beiteområde, ivareta dyrevelferd og iverksette forbyggende tiltak mot rovdyrskader. Videre omhandler det planlegging av og deltakelse i felles arbeidsoppgaver i tilknytning til fellesanlegg og driftsutstyr og deltakelse i diskusjoner om reindriftens ressursgrunnlag, organisering, oppgaver og betydning i samfunnet.

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. Det forutsettes bruk av samisk fagterminologi der dette er naturlig. I reindrift forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i reindriften innebærer å kommunisere med andre for å sikre reinens velferd og for å oppnå effektive prosesser. En må kunne forklare partnere og medarbeidere hva en gjør, hvorfor, og å kunne drøfte ulike situasjoner og beslutninger i den daglige driften. I denne sammenhengen er det viktig å kunne bruke samisk fagterminologi. Prosesser og produkter skal også kunne beskrives og forklares for kunder, myndigheter og andre.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i reindriften innebærer å kunne skrive høringsuttalelser, rapportere og dokumentere i henhold til krav som gjelder for næringa. Å kunne uttrykke seg skriftlig omfatter også å kunne delta i digital kommunikasjon og informasjonsutveksling.

Å kunne lese i reindriften innebærer å lese form, spor, bevegelse og lyd i naturen og landskapet. Videre må man kunne anvende bruksanvisninger, produktbeskrivelser og forstå utvalgt fagstoff. Man må også kunne orientere seg i aktuelle lover og lovverk, og delta i debatt om næring og næringsinteresser i ulike medier og fora.

Å kunne regne i reindriften innebærer å bruke tall og beregninger for å gjennomføre og dokumentere drift og produksjon. Å kunne utarbeide og forstå tabeller, diagram, statistikk for reindriften er sentralt for å kunne tolke resultat og variasjon fra år til år, innad i områder og mellom områder.

Å kunne bruke digitale verktøy i reindriften innebærer intern kommunikasjon, informasjonsinnhenting og – utveksling. Videre innebærer det formidling, presentasjon, kalkulasjon, og tilrettelegging for regnskapsføring. Å kunne bruke digitale kart og benytte digitale instrumenter hører naturlig inn under dette.

Kompetansemål

Etter Vg3

Drift på foretaksnivå

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge og avgjøre til hvilke tider i året og under hvilke værforhold ulike tradisjonelle arbeidsoppgaver knyttet til enkeltrein kan utføres ut fra dyrevelferds- og driftsmessige hensyn
- utføre ulike arbeidsoppgaver knyttet til enkeltdyr i tråd med gjeldende regelverk
- vurdere og tilpasse tradisjonelle og nye arbeidsmåter til etiske og dyrevelferdsmessige regler
- identifisere avvik fra normal tilstand og adferd hos enkeltdyr og iverksette hensiktsmessige tiltak i tråd med gjeldende regelverk
- velge, bruke og ta vare på yrkesrelevante kjøretøy, utstyr og tekniske hjelpemidler
- forberede forsyninger og utstyr til ulike arbeidsoppgaver
- identifisere rein på grunnlag av reinmerker
- foreta utvelgelse av slakt- og livdyr ut fra produksjons- og driftsmål
- utføre bedøving og avliving etter gjeldende regelverk
- utføre videre slakteprosess etter avliving i tråd med generelle hygieneprensipp og ivareta råstoff til duodji og tradisjonell mat
- videreforedle produkter fra rein til eget bruk og for salg i henhold til gjeldende kvalitetskrav
- utnytte lokale naturressurser i produksjons- og driftøyemed
- bruke gjeterhund i driften og praktisere hundehold etter gjeldende regelverk
- vurdere risiko og ivareta helse, miljø og sikkerhet i foretaket
- vurdere på hvilke måter disposisjoner i foretaket har betydning for produktivitet og lønnsomhet

Drift på siidanivå

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- vurdere og avgjøre i samråd med andre tidspunkter for ulike arbeidsoppgaver knyttet til reinflokken utfra hensyn til drift, årssyklus og klimatiske variasjoner.
- alene og sammen med andre utføre tilsyn av reinflokk, og flytting og arbeid med samlet flokk.
- i fellesskap med andre samle og drive rein inn i arbeidsgjerde, utføre fellesoppgaver i arbeidsgjerdet og bringe flokken tilbake til valgt beite- og hvileområde.
- avpasse arbeidsmåter etter flokkens adferd og kondisjon, terreng, føre og andre forhold i omgivelsene og ivareta etiske og dyrevelferdsmessige hensyn
- i samarbeid med andre planlegge, sette opp, bruke, vedlikeholde og forvalte driftsutstyr og felles anlegg
- undersøke og beskrive beite- og driftsforhold for rein og flokker, samt vurdere beitetilgjengelighet med tanke på dyrevelferd og iverksetting av nødvendige tiltak.
- vurdere risiko for sammenblanding og tap av kontroll over flokk, og sette i gang avvergende tiltak
- fastslå tilstedeværelse av rein på grunnlag av tradisjonell beskrivelse og metode for gjenkjennelse ut i fra kjønn, alder, tilstand, utseende og merke.
- orientere seg og ferdes i terrenget under ulike naturforhold, og vurdere egen sikkerhet
- kommunisere med andre utøvere om terreng, vær, driftsforhold og klimatiske variasjoner.
- fastslå og dokumentere tilstedeværelse av rovdyr ut fra observasjoner, sporing og undersøkelse av kadavre, og delta i prosessene om forbyggende tiltak mot rovdyrskader
- vurdere på hvilken måte disposisjoner på siidanivå har konsekvenser for produktivitet og kvalitet på produktene av rein, og legge frem forslag til forbedringer.
- delta på arenaer og i diskusjoner omkring reindriftens ressursgrunnlag, interessekonflikter, organisering og betydning i samfunnet, og gjøre rede for mulige løsninger og eget ansvarsområde.

Vurdering

Vg3 reindriftsfaget

Bestemmelser for sluttvurdering:

Hovedområder	Ordning
Drift på foretaksnivå	Alle skal opp til fagprøven, som normalt skal gjennomføres innenfor en tidsramme på tre virkedager.
Drift på siidanivå	Alle kandidater som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, må ha bestått eksamen på Vg3-nivå i lærefaget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.